

Betlémý na Slezskoostravském hradě

MILOŠ & RADIM POLÁŠEK

Vše, co je na internetu zdarma...

- * počítačové programy, software, freeware
- * legální MP3 písničky a alba zdarma
- * seriály a TV pořady ke zhlédnutí online
- * počítačové hry zdarma, demoverze her

© Miloš Polášek 1975–2012, © Radim Polášek 2011–2012

Vydal Mgr. Radim Polášek, Vydavatelství En Face © 2013, www.enface.cz

Žádnou fotografii z této publikace nelze dále šířit, ani užít v jiné než virtuální podobě pro vlastní potřebu.

Ve vydavatelství En Face je možno získat licenci na další tiskové či výstavní užití zde publikovaných fotografií.

ISBN 978-80-87264-38-6

Výstavy betlémů na Slezskoostravském hradě

Rok 2004 byl pro Slezskoostravský hrad rokem přelomovým a historicky velmi důležitým. Do té doby nepřístupné a zdevastované místo, kterým od 13.století procházela historie, se v tomto roce opět po rekonstrukci otevřelo a v květnu přivítalo své první návštěvníky. V prosinci téhož roku byla zde na hradě první výstava betlémů. Všichni organizátoři výstavy byli pochopitelně zvědaví na ohlas návštěvníků. A nikdo nebyl zklamán. Již první výstavu zhlédlo asi 18 000 návštěvníků.

Hrad je místem tajuplným; prostředím, kam se návštěvníci chodí pobavit, odpočívat a odreagovat od všech starostí. V čase vánoc se zde lidé chovají úplně jinak než v obchodních centrech či na vánočních jarmarcích v centru města. Již při vstupu do hradu, který je vánočně nasvícen a vyzdoben, návštěvníci podlehnou slavnostní atmosféře, jsou pokorní a tiší. Dětem září oči údivem a dospělí se dojmou při vzpomínce na Vánoce, betlém a vánoční pohodu svých dětských let

Výstavy betlémů se časem staly na hradě tradicí. Každá je něčím specifická a přesto, že stále vystavujeme „betlémy“, snažíme se vnést do každé výstavy nový prvek. Něco, co návštěvníka, který sem chodí pravidelně a často i několikrát během výstavy, opět zaujme.

Hradní galerie, kde se výstavy konají, je podkrovní prostor vonící dřevem, jehličím, purpurou a vanilkou. Od roku 2004 se zde vystřídaly stovky betlémů a desítky tvůrců. Velká část autorů zde vystavuje opakovaně – jako například Ladislav Král, František Juračka, Martin Cigánek, Oldřich Unar, Milouš Onderka, Jarka Rybová, Leonard Onderka, František Gajda, František Nedomlel, Miloslava Vašíčková, Iva Ryšková, Ludmila Kočišová a mnoho dalších českých umělců. Výstav se však zúčastňují také umělci slovenští a polští. Mezi ty zahraniční, kteří nevynechali ani jeden ročník, patří paní Brigita Simka a Jan Czupryniak z Polské republiky.

Každou výstavu doplňuje bohatá vánoční výzdoba, pokaždé jinak tematicky zaměřená. Například vloni, kdy o vánocích nebyl sníh, tak na našem hradě jsme všude měli zasněženou přírodu a vše už při vstupu na výstavu bylo pokryto sněhem. Do každé výstavy se navíc snažíme zakomponovat pokaždé jiný zajímavý prvek. Ať už to byla expozice o stolování našich babiček, historické cukrářské potřeby, starodávné sportovní potřeby a další.

Už při vstupu do hradní galerie se návštěvník ocitne v úplně jiném, kouzelném a téměř pohádkovém světě. Prochází se mezi všemi těmi nádhernými betlémy a v uších mu zní vánoční písně. Většina návštěvníků se zde posadí a dá si vánoční punč, zatímco jejich děti malují perníčky s paní perníkáčkou...

Tato tradice hradních výstav by nikdy nevznikla, kdyby nebylo člověka, který je betlémům a betlemářům celým srdcem oddán a díky němuž jsou výstavy tak úspěšné. Je to pan Jiří Cvešper. To on mě před pár lety zasvětil do tajů této problematiky a já se v podstatě už jen snažím pokračovat v této práci.

Takže popřejme si, aby tradice výstav betlémů na Slezskoostravském hradě byla zachována i pro příští generace. A tvůrcům betlémů ať nedochází inspirace a chuť do nové tvorby.

ALENA ŠPETÍKOVÁ
kastelánka Slezskoostravského hradu

Betlém ze šustí Márie Kubalové, Frýdek-Místek – z výstavy v Galerii Slezskostravského hradu 2011

SVATÝ VÍT

Patron Prahy, Čech, Saska, Dolnosaska,
němých a tluchých, domácích zvířat,
proti blesku, nečasů a nebezpečí ohně,
proti neplodnosti a očním chorobám,
mocník v rouš.

VÝŘEZÁVANÝ BETLÉM
Oldřich Uhar
Valašské Klobouky
Poteč

Betlém Oldřicha Unara, Valašské Klobouky – Slezskostravský hrad 2011

Zrod tradice mnohdy proběhne takřka mimoděk, bez oslavných fanfár a mediální prezentace. Aktivity umělecké tvorby, i té vznikající samovolně a z vnitřní nutnosti bez předběžné profesionální výuky a přípravy, nezřídka však estetiku vnímání či filozofii přístupu k životu zásadně formovaly. Obvykle na počátku toho procesu byl však impuls, prvotní iniciace, která z individuální aktivity dala podnět k nástupu proudu, stylu, či dokonce epochy.

Udržme však i tuto úvahu v konkrétním gardu: a tím je tvorba betlémů, onoho stylizovaného symbolu křesťanské víry a oslavy Vánoc. Iniciativa skutečně neiniciovaná programy Evropské unie, spontánní tvorba vznikající z vnitřní nutnosti hledání harmonie, porozumění a lidské sounáležitosti. Výstavy v prostorách Slezskostravského hradu roku tuto obnovenou tradici s počátkem nového tisíciletí započaly. A díky neuvěřitelnému nárůstu zájemců v ní nyní pokračují.

Nemohu se přiřadit k autoritám, které se na znovuoživení zájmu o tvorbu betlémů podílely, nelze ani přijít s projektem, který by fundovaně obsáhl celou šíři autorské tvorby, této iniciativě se věnující. Mohu vycházet pouze z přání unikátní prezentace betlémářské tvorby vystavené na Slezskoostravském hradě nenechat upadnout do zapomenutí a umožnit zachovat jejich atmosféru nejen zúčastněným autorům, ale i dalším divákům. A vyjádřit touto malou obrazovou publikací dík především předsedovi ostravské pobočky Českého sdružení přátel betlémů Jiřímu Cvešperovi a Aleně Špetíkové, hradní kastelánce, bez jejichž iniciativy bychom možnost nechat se okouzlit touto tvorbou neměli.

Nehledejte zde proto slavné betlémy Jiřího Halouska z Jiříkova, mechanický betlém Josefa Nedomlela z Mohelnice a desítky dalších významných betlémářských počínů. Jako unikátní připomenutí či inspirační impuls mi však naopak dovoluje doplnit tuto monografii připomenutím tvorby, kterou jsem v 80. letech – s obnoveným probouzením zájmu o betlémy – objevil v několika moravských muzeích.

MILOŠ POLÁŠEK

Valašský betlém Joži Kacerleho - Karlovské muzeum

Detail betlému Joži Kacerleho. Stavby jsou modely skutečných staveb z Velkých Karlovic

Figurky Kacerleho betlému jsou z drátu a barevné vlny